

Proces vnímání, působení a účinků výtvarného díla na diváka

Autor předává divákovi své pocity a prožitky skrze své dílo

Sdělovaný obsah každého konkrétního obrazu, jakožto určitý specifický pocit, je podvědomím diváka srovnáván a konfrontován s jeho vnitřními pocity, a jsou-li tyto pocity v jistém vzájemném souladu (korelaci, částečné konfrontaci), je tento obraz divákem vnímán kladně, zkrátka líbí se mu (harmonicky s ním souzní). Je to podobné jako s ženou, která se mu líbí nejen fyzicky, ale i po psychické a lidské stránce, jaká je vnitřně, jak myslí, jedná i jak a co a o čem hovoří.

Pokud jsou pocity diváka rozdílné, ale částečně se překrývají s autorovými, obraz se divákovi líbí také jen částečně. Tento stav přímo ovlivňuje prodejnost konkrétního díla - drtivá většina má zájem koupit za plnou cenu jen 100% funkční produkt. Možnost, že se autorovy i divákovy pocity překryjí na 100% je velmi malá až nepravděpodobná (ani jednovaječná dvojčata nebo siamská dvojčata se stejným DNA totiž nemají stejný vkus a hádají se).

Intenzita a šíře hloubky prožitku a působení díla je vždy závislá na závažnosti zvolených témat, jeho poslání a účelu díla a zejména na zvládnutí jeho zpracování po stránce umělecké i řemeslné. V případě díla povrchního a prvoplánového, dosahujícího úrovně až pouhé nevýrazné dekorace, dochází i k jeho ignoraci nebo přehlédnutí.

Líbivost výtvarného díla je daná jeho formou i obsahem

Žádné dílo se nemůže líbit všem, je to utopie, protože každý je jiný a vnímá jinak, s jinou mírou citu, s jiným vkusem, s jinou hloubkou a jinou intenzitou, s jinými životními zkušenostmi a s jiným zájmem a jinou dobu.

Líbí se - to znamená stav, kdy někdo nebo něco vzbuzuje v daném subjektu libé pocity, a to vyvolávané uměleckými prostředky záměrně nebo nevědomky, bezděčně - zde je myšleno vnitřní působení díla.

Líbit se znamená taktéž splňovat i určitá estetická kritéria a určitou míru vkusu - zde se jedná o povrchní, vizuálně vnímanou estetickou stránku díla. Pokud se divákovi dílo líbí esteticky a působí-li na něj i pocitově pozitivně, tak v tomto případě divák obraz hodnotí kladně. Je-li takových obrazů na výstavě převážná část, tedy většina, divákovi se líbí i celá expozice, potažmo její autor a tuto informaci dále šíří.

Pokud divák autora i díla nepochopí a s obrazy v určité, byť i částečné míře nesouzní, ale přesto prohlásí, že se mu výstava líbí, tak lže, přestože je jinak slušný člověk. On totiž nemůže říct pravdu, že se mu něco nelíbí nebo že se mu to líbí jen částečně, protože by byl dotázán (autorem, kýmkoliv) proč - a zde by musel začít složitě vysvětlovat něco, čemu nerozumí a co ani neumí a v podstatě ani nechce.

Musel by tak veřejně přiznat a odhalit se, že tomu vlastně vůbec nerozumí, že je tedy umělecky negramotný, analfabet, čili rovnou blbý (a toto nikdo nikdy nepřipustí), i když je třeba jinak vzdělaný a chytrý. Proto se většina lidí z výstavy - vernisáže vždy nějak tiše a nenápadně vytratí (až na některá individua, schopná se v tom všem hrabat, diskutovat i oponovat, hledat podstatu, jít na dřev, procházet sebereflexí, zpětnou vazbou a někteří jsou dokonce schopni se i hádat).

Souznění diváka s autorem je výsledkem komunikace

Divák se musí s autorem ztotožnit, sejít se a souznít na stejné nebo velmi podobné frekvenci, vibraci a aktivně rezonovat (vytvářet i další, parciální harmonické kmitočty - pocity a jejich barvy, odstíny, hloubku, sílu), a to je (v případě nějakého úzce zaměřeného, specifického a individuálně výjimečného stylu či formy výrazu nebo provedení a ještě k tomu i unikátnímu a neobyčejnému, například mýtickému obsahu) velmi individuální a složitý proces.

Divák sám při vnímání díla prochází procesem konfrontace s autorem jako s osobou prostřednictvím vnímaného díla, jakožto média sloužícího pro přenos nějaké konkrétní nebo abstraktní myšlenky, náboje, energie, které v divákovi vyvolá autorem zamýšlený pocit, prožitek, obraz, konkrétní nebo abstraktní vjem.

Vlastní proces vnímání uměleckého díla (a to samé se týká i jeho tvorby) je proces činnosti vyšší nervové soustavy a zasahuje i dál za hranici vědomí do oblasti mimosmyslového vnímání ESP (Extra Sensory Perception).

Divák v konečném důsledku při (nebo i po) vnímání díla srovnává prožívané pocity, prožitky a emoce sdělené autorem se svými pocity, prožitky a emocemi, jakožto svými životními zkušenostmi a postoji a svým sebehodnocením.

Působení autora na diváka v něm zanechává následky

V okamžiku vnímání díla (někdy i později), dochází podvědomě k procesu vlastního aktivního působení autora skrze své dílo na diváka, který následně prochází vnitřně očistným, karmickým, obohacujícím, případně ochuzujícím, ale vždy nějakým procesem (i nepochopení díla je prožitek - prázdnoty, nicoty, nenaplnění, nudy).

Konečným důsledkem tohoto procesu nastává u diváka jistá změna jeho současných postojů, názorů, stavů, sebehodnocení a jiných parametrů, čili dochází k určité změně jeho vlastní osobnosti, která má nebo bude mít vliv na divákův další život ve smyslu změn jeho myšlení a v konečném důsledku i změn jeho jednání.

Osobnost autora je pro diváka nebo posluchače významná

Divák respektuje autora jako osobu umělce, tedy jako člověka obdařeného schopností umět a znát víc než on sám a tedy bere autory - umělce jako svůj možný vzor, jako zdroj názorů, postojů, morálky, vkusu apod. pro svůj vlastní život.

Z tohoto rozboru procesu vnímání a působení vyplývá, že osobnost autorů je mnohem významnější a zodpovědnější, než se oni sami domnívají. Autoři mají tu moc nenápadně manipulovat s druhými lidmi (a to dokonce na úrovni jejich podvědomí, které určuje jejich chování a jednání) ve velkém a měnit tak společnost a svět, většinou k lepšímu. Věděli to všichni autokraté a nespolupracujících autorů se proto preventivně rychle zbavovali a stále zbavují.

Tyto principy platí pro všechny oblasti kultury a umění

Tyto principy procesu vnímání autorova díla divákem a komunikace mezi nimi včetně jeho působení a účinků platí i pro ostatní odvětví kultury. Nerozhoduje, zda se jedná o díla ryze umělecká nebo o díla povrchní a komerčně zaměřená.

Díla se liší líbivostí, danou jejich formou a obsahem, jejich posláním, úrovní a intenzitou nebo naopak absencí sdílené myšlenky, informace či pocitu. Každý má možnost preference svých zájmů a potřeb, rovněž tak má i vlastní individuální a svobodnou volbu sledovat díla druhých, nebo je případně i sám pro druhé tvořit.

Otakar Jalůvka,

+420 608 665 185

otakar@jaluvka.com

<http://www.jaluvka.com>